

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра конституційного і муніципального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ А.В. Пантелеймонов

“ _____ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖПАРЛАМЕНТСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	29 Міжнародні відносини
спеціальність	293 Міжнародне право
освітньо-професійна програма	293 Міжнародне право
вид дисципліни	за вибором
факультет	юридичний

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою юридичного факультету

“31” серпня 2020 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: В. Серьогін, д.ю.н., проф., професор кафедри конституційного і муніципального права

Програму схвалено на засіданні кафедри конституційного і муніципального права

Протокол від “31” серпня 2020 року № 14

Завідувач кафедри
конституційного і муніципального права _____ М. Воронов

Програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми Право

Гарант освітньої професійної програми _____ Д. Лук'янець

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від “31 ” серпня 2020 року № 11

Голова науково-методичної комісії юридичного факультету

І. Пахомова

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжпарламентське співробітництво» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 293 Міжнародне право

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які мають широке коло знань щодо теорії та практики міжпарламентського співробітництва, володіють необхідними в їхній професійній діяльності практичними навичками для вирішення конкретних завдань у даній сфері; здатних самостійно і грамотно орієнтуватись у сучасних інтеграційних процесах та правовідносинах, приймати юридично виважені та обґрунтовані рішення в процесі міжпарламентського співробітництва.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- вивчення конституційно-правових та міжнародно-правових норм, що регулюють порядок співробітництва між парламентами різних держав, правовідносини та політико-правова практика у сфері міжпарламентського співробітництва;
- визначення форм, принципів та напрямків міжпарламентського співробітництва;
- оволодіння загальним понятійним апаратом щодо міжпарламентського співробітництва;
- здійснення систематизації та пошуку правових норм, які передбачають форми і методи міжпарламентського співробітництва;
- аналіз правової літератури, пов'язаної з висвітленням відповідних положень та питань міжпарламентського співробітництва;
- оволодіння навичками щодо правильного застосування правових норм, що визначають порядок міжпарламентського співробітництва, при виконанні службових обов'язків;
- вивчення норм чинних правових актів з питань міжпарламентського співробітництва;
- формування навичків щодо аналізу юридичних ситуацій, правильної їх кваліфікації та надання кваліфікованих юридичних висновків і консультацій з питань міжпарламентського співробітництва.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
24 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	4 год.
Самостійна робота	
84 год.	110 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Основними результатами вивчення дисципліни є формування таких професійних компетентностей:

- уміння застосовувати набуті знання, вміння й навички в галузі міжнародного права на практиці, здатність розробляти проекти міжнародно-правових актів нормативного та індивідуального характеру (ПК-1);
- здатність кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у різних сферах юридичної діяльності, вміння реалізовувати матеріальні й процесуальні міжнародно-правові норми у професійній діяльності (ПК-2);
- здатність кваліфіковано тлумачити міжнародно-правові акти та давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації з міжнародно-правових питань (ПК-4);
- здатність брати участь у міжнародних переговорах та роботі міжнародних міжурядових і неурядових організацій, приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення (ПК-5);

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

- у межах формування компетенції ПК-1:

знати: поняття, предмет і форми міжпарламентського співробітництва; нормативно-правову основу та суб'єктно-об'єктний склад відносин щодо міжпарламентського співробітництва; основні універсальні та регіональні міжпарламентські організації; основні напрямки та тенденції правового регулювання міжпарламентського співробітництва;

вміти: надавати юридичну кваліфікацію відносин щодо міжпарламентського співробітництва та визначати їх предметну належність; аналізувати конкретні юридичні ситуації, що складаються в процесі міжпарламентського співробітництва, на предмет їх правового врегулювання; виявляти прогалини правового регулювання окремих питань міжпарламентського співробітництва та визначати основні шляхи їх подолання; складати проекти правових актів з питань міжпарламентського співробітництва;

володіти навичками: розробляти проекти правових актів з питань міжпарламентського співробітництва; доводити їх обґрунтованість і доцільність; брати участь у діяльності робочих та експертних груп з розробки правових актів з питань міжпарламентського співробітництва та роботи міжпарламентських організацій.

- у межах формування компетенції ПК-2:

знати: норми чинних правових актів з питань міжпарламентського співробітництва; практику міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України із зарубіжними парламентами, а також практику участі України в роботі міжнародних міжпарламентських організацій; індивідуальні та колективні форми міжпарламентського співробітництва;

вміти: аналізувати юридичні ситуації, що складаються в процесі міжпарламентського співробітництва, правильно їх кваліфікувати та визначати правові приписи, які належить застосувати, а також обирати правові форми та способи реагування залежно від фактичних обставин;

володіти навичками: правозастосовчої діяльності з питань міжпарламентського співробітництва; обґрунтування і прийняття правових рішень, які відповідають вимогам міжнародно-правових актів та національного законодавства з питань міжпарламентського співробітництва.

- у межах формування компетенції ПК-4:

знати: норми чинних правових актів з питань міжпарламентського співробітництва; правила тлумачення правових актів з метою правильного їх застосування; практику міжпарламентських організацій; ознаки парламенту як органу зовнішніх зносин; зміст і форми міжпарламентського співробітництва;

вміти: аналізувати юридичні ситуації, правильно їх кваліфікувати та визначати електорально-правові приписи, які належить застосувати, а також обирати правові форми та способи реагування залежно від фактичних обставин;

володіти навичками: надання кваліфікованих юридичних висновків і консультації з питань міжпарламентського співробітництва.

- у межах формування компетенції ПК-5:

знати: сутність і зміст основних понять і категорій, що використовуються при правовій регламентації міжпарламентського співробітництва; специфіку взаємодії Верховної Ради України із зарубіжними парламентами та міжпарламентськими організаціями; зміст правовідносин, що складаються в межах міжпарламентського співробітництва;

вміти: правильно складати і оформлювати юридичні документи; надавати правове обґрунтування рішень; з'ясувати юридичні факти; аналізувати, тлумачити та правильно застосовувати міжнародно-правові акти та акти національного законодавства з питань міжпарламентського співробітництва; робити кваліфіковані висновки та надавати консультації з питань міжпарламентського співробітництва; приймати рішення і вчиняти дії у точній відповідності до міжнародно-правових зобов'язань та чинного законодавства України;

володіти навичками: роботи у складі парламентських делегацій; організаційно-правового забезпечення міжпарламентських заходів; правової кваліфікації подій і явищ, що відбуваються в процесі міжпарламентського співробітництва.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні та правові основи міжпарламентського співробітництва

Тема 1. Парламент як орган зовнішніх зносин

Парламент у системі органів зовнішніх зносин. Роль парламенту та його структурних підрозділів у формуванні та здійсненні зовнішньої політики держави.

Конституційна та законодавча основа зовнішньополітичної діяльності парламенту. Зовнішньополітична функція парламенту.

Компетенція парламенту в зовнішньополітичній сфері. Роль парламенту в процесі гармонізації національного законодавства з міжнародним правом. Роль парламенту в укладенні та виконанні міжнародних договорів. Роль парламенту в імплементації норм міжнародного права у національне законодавство. Надання парламентом згоди на обов'язковість міжнародних договорів держави. Денонсація парламентом міжнародних договорів держави. Взаємодія парламенту з іншими органами державної влади у зовнішньополітичній сфері. Парламентський контроль у зовнішньополітичній сфері. Зовнішньополітична діяльність держави і бюджетні повноваження парламенту.

Тема 2. Міжпарламентське співробітництво: поняття, принципи, форми

Поняття міжпарламентського співробітництва, його ознаки та мета. Тенденції розвитку міжпарламентського співробітництва. і класифікація форм міжпарламентського співробітництва. Рівні міжпарламентського співробітництва.

Поняття принципів міжпарламентського співробітництва. Система та класифікація принципів міжпарламентського співробітництва. Міжнародні документи, які визначають принципи міжпарламентського співробітництва. Загальновизнані принципи міжнародного права як вихідні засади міжпарламентського співробітництва. Спеціальні принципи міжпарламентського співробітництва (принципи рівності, координації, партнерства, поєднання індивідуальних і колективних форм взаємодії тощо).

Форми міжпарламентського співробітництва: поняття та види. Інституційні та неінституційні форми міжпарламентського співробітництва. Підтримка законодавчих ініціатив учасників міжпарламентського співробітництва. Обмін законодавчими актами, законопроектами, інформаційно-методичними та аналітичними матеріалами з питань правового, організаційного, інформаційного, фінансового забезпечення законодавчої діяльності. Обмін планами роботи та планами законопроектних робіт. Обмін нормативними актами, що регулюють діяльність парламенту, його структурних підрозділів. Спільні міжпарламентські комісії. Проведення спільних форумів, депутатських слухань, «круглих

столів», конференцій, семінарів, нарад, Днів депутата та інших заходів з питань, що становлять взаємний інтерес. Створення спільних робочих груп з розробки спільних законодавчих ініціатив, звернень до органів державної влади з пропозиціями щодо вдосконалення національного законодавства. Візити парламентських делегацій. Взаємодія між комітетами та фракціями парламентів. Міжпарламентський обмін досвідом. Координація роботи між парламентами при ратифікації та денонсації міжнародних договорів.

Нормативно-правова основа міжпарламентського співробітництва. Міжнародно-правові акти та національне законодавство як нормативні джерела міжпарламентського співробітництва. Роль внутрішніх актів парламенту та актів міжпарламентських організацій у забезпеченні міжпарламентського співробітництва.

Тема 3. Інституційні форми міжпарламентського співробітництва

Міжпарламентські інститути як різновид соціальних і міждержавних інститутів. Поняття та ознаки соціальних і міждержавних інститутів. Види соціальних і міждержавних інститутів. Міжпарламентські інститути в системі соціальних та міждержавних інститутів.

Поняття та ознаки міжпарламентських інститутів. Основні наукові підходи до розуміння міжпарламентських інститутів. Міжпарламентські інститути як елемент багатосекторного зовнішньополітичного розвитку. Роль міжпарламентських інститутів у демократизації міжнародного співробітництва.

Еволюція міжпарламентських інститутів. Виникнення міжнародних міжпарламентських організацій як закономірний результат об'єктивних тенденцій інтеграції спільноти, етап демократизації і безпосереднього залучення широких мас до міжнародної політики. Основні етапи еволюції міжпарламентських інститутів. Особливості інституційного міжпарламентського співробітництва на сучасному етапі.

Класифікація міжпарламентських інститутів. Міжнародні міжпарламентські організації та міжпарламентські асамблеї як основні види міжпарламентських інститутів. Класифікація міжнародних/регіональних парламентських організацій за методом заснування, за характером взаємодії з міжурядовими організаціями, за спрямованістю діяльності. Класифікація парламентських органів/асамблей міжнародних організацій за методом заснування, способом прийняття рішень, методом фінансування, обсягом функції законотворчості та контролю. Міжнародні парламентські асоціації та парламентські організації при міжнародних організаціях як окремі підвиди міжпарламентських інститутів. Міжпарламентські організації, засновані на основі міжнародного права та створені поза рамками міжнародно-правового регулювання.

Тема 4. Міжпарламентський Союз як всесвітня організація міжпарламентського співробітництва

Історія формування і розвитку Міжпарламентського Союзу. Ф. Пассі та Р. Кремер як фундатори Міжпарламентського Союзу. Поняття та юридична природа Міжпарламентського Союзу. Міжпарламентський Союз як міжнародна організація парламентів суверенних держав. Основні напрямки діяльності Міжпарламентського Союзу на сучасному етапі. Взаємодія Міжпарламентського Союзу з Організацією Об'єднаних Націй.

Членство у Міжпарламентському Союзі. Асоційоване членство у Міжпарламентському Союзі. Права та обов'язки членів Міжпарламентського Союзу. Геополітичні групи у Міжпарламентському Союзі.

Структура та порядок діяльності Міжпарламентського Союзу. Статут Міжпарламентського Союзу, його основний зміст. Основні органи Міжпарламентського Союзу: Асамблея, Керівна рада, Виконавчий комітет, Секретаріат. Президент і Генеральний секретар Міжпарламентського Союзу: порядок обрання та компетенція. Асоціація (Збори) жінок-парламентарів у Міжпарламентському Союзі.

Національна парламентська група у Міжпарламентському Союзі. Порядок формування, склад і повноваження Національної парламентської групи.

Тема 5. Європейські організації міжпарламентського співробітництва

Поняття і види європейських організацій міжпарламентського співробітництва. Установчі документи та порядок діяльності європейських організацій міжпарламентського співробітництва.

Парламентська Асамблея Ради Європи (ПАРЄ): юридична природа, структура, умови членства. Органи і посадові особи ПАРЄ: Голова, заступники, Бюро, Постійний комітет, політичні групи, постійні комісії. Порядок проведення чергових сесій ПАРЄ.

Парламентська Асамблея ОБСЄ: юридична природа, структура, умови членства. Органи і посадові особи Парламентської Асамблеї ОБСЄ: Постійний комітет глав делегацій Бюро, Розширене Бюро, загальні та спеціальні комітети, Голова Асамблеї, заступники Голови Асамблеї, Скарбничий.

Міжпарламентська Асамблея держав – учасниць СНД: юридична природа, структура, умови членства. Органи і посадові особи Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД: парламентські делегації держав – учасниць, Головуючий на пленарному засіданні, Рада Міжпарламентської асамблеї, Секретаріат, Генеральний секретар, заступники Генерального секретаря. Порядок роботи Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД.

Міжпарламентська Асамблея Євразійського Економічного Співтовариства (МА ЄврАзЕС). Парламентська Асамблея Чорноморського Економічного Співробітництва (ПАЧЕС). Північноатлантична асамблея. Комітет з питань парламентського співробітництва Україна – ЄС.

Тема 6. Двостороннє міжпарламентське співробітництво

Поняття і правова природа двостороннього міжпарламентського співробітництва. Нормативна та інституційна основа двостороннього міжпарламентського співробітництва. Принципи, форми і методи двостороннього міжпарламентського співробітництва. Двосторонні міжпарламентські комісії, форуми, асамблеї. Двосторонній обмін парламентськими делегаціями. Клубне міжпарламентське співробітництво. Основні напрямки двостороннього міжпарламентського співробітництва на сучасному етапі.

Розділ 2. Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України

Тема 1. Правові основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві

Верховна Рада України як орган зовнішніх зносин. Міжпарламентське співробітництво як важливий напрямок зовнішньополітичної діяльності Верховної Ради України.

Конституція України та Регламент Верховної Ради України про міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України. Законодавча та підзаконна база міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.

Основні принципи, форми і методи міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України. Роль органів і посадових осіб Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва.

Тема 2. Інституційні основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві

Форми і методи діяльності керівництва Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва. Зустрічі й переговори керівництва Верховної Ради України з керівництвом зарубіжних парламентів. Дипломатичний протокол і церемоніал України щодо міжпарламентського співробітництва.

Форми і методи діяльності комітетів і тимчасових комісій Верховної Ради України щодо міжпарламентського співробітництва. Обмін досвідом з питань організації роботи парламентських комітетів і тимчасових комісій.

Форми і методи діяльності депутатських фракцій і груп Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва. Організаційні та ідеологічні засади співробітництва депутатських фракцій і груп Верховної Ради України із зарубіжними колегами.

Тема 3. Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентського Союзу

Правові засади участі України у роботі Міжпарламентського Союзу. Національна парламентська група України у міжпарламентському Союзі: поняття, структура, порядок формування та форми діяльності.

Загальні збори Національної парламентської групи. Порядок скликання, порядок підготовки до щорічних та спеціалізованих конференцій Міжпарламентського Союзу.

Виконавчий комітет Національної парламентської групи, порядок його формування та діяльності. Функції та компетенція Виконавчого комітету. Форми діяльності Виконавчого комітету.

Парламентська делегація України у Міжпарламентському Союзі, порядок її формування та діяльності. Функції та компетенція, форми і методи діяльності парламентської делегації України у Міжпарламентському Союзі. Звіт національної парламентської групи Верховній Раді України про свою діяльність.

Тема 4. Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ

Правові засади участі України у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ. Головні напрями співробітництва України з ОБСЄ. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів ОБСЄ.

Постійна національна делегація України у Парламентській Асамблеї ОБСЄ: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція. Форми та методи діяльності Постійної національної делегації України у Парламентській Асамблеї ОБСЄ.

Представництво України у загальних та спеціальних комітетах Парламентської асамблеї ОБСЄ. Форми та методи діяльності представників України у загальних та спеціальних комітетах Парламентської асамблеї ОБСЄ.

Тема 5. Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи

Правові засади участі України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи. Головні напрями співробітництва України з Радою Європи. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів Ради Європи.

Постійна делегація Верховної Ради України у Парламентській Асамблеї Ради Європи: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція. Форми та методи діяльності Постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській Асамблеї Ради Європи.

Представництво України у комітетах Парламентської асамблеї Ради Європи. Представництво Української сторони у повсякденній роботі експертних груп Ради Європи.

Тема 6. Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентської Асамблеї СНД

Правові засади участі України у роботі Міжпарламентської Асамблеї СНД. Головні напрями співробітництва України з СНД. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів Ради Європи.

Парламентська делегація України у Міжпарламентській Асамблеї СНД: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція. Форми та методи діяльності парламентської делегації України у Міжпарламентській Асамблеї СНД.

Сучасні проблеми в діяльності Міжпарламентської Асамблеї СНД, їх причини та шляхи подолання.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні та правові основи міжпарламентського співробітництва												
Тема 1. Парламент як орган зовнішніх зносин	10	2				8	10					10
Тема 2. Міжпарламентське співробітництво: поняття, принципи, форми	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 3. Інституційні форми міжпарламентського співробітництва	10	2				8	10					10
Тема 4. Міжпарламентський Союз як всевітня організація міжпарламентського співробітництва	10	2	2			6	10	2				8
Тема 5. Європейські організації міжпарламентського співробітництва	10	2	2			6	10					10
Тема 6. Двостороннє міжпарламентське співробітництво	10	2				8	10					10
Разом за розділом 1	60	12	6			42	60	4	2			54
Розділ 2. Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України												
Тема 1. Правові основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві	10	2	2			6	10	2	2			6
Тема 2. Інституційні основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві	10	2				8	10					10
Тема 3. Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентського Союзу	10	2	2			6	10					10
Тема 4. Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ	10	2				8	10					10

Тема 5. Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи	10	2	2			6	10					10
Тема 6. Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентської Асамблеї СНД	10	2				8	10					10
Разом за розділом 2	60	12	6			42	60	2	2			56
Усього годин	120	24	12			84	120	6	4			110

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Міжпарламентське співробітництво: поняття, принципи, форми	2	2
2	Міжпарламентський Союз як всесвітня організація міжпарламентського співробітництва	2	-
3	Європейські організації міжпарламентського співробітництва	2	-
4	Правові основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві	2	2
5	Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентського Союзу	2	-
6	Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи	2	-
	Разом	12	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1	Парламент як орган зовнішніх зносин	8	10
2	Форми міжпарламентського співробітництва	6	6
3	Принципи міжпарламентського співробітництва	8	10
4	Міжпарламентський Союз як всесвітня організація міжпарламентського співробітництва	6	8
5	Європейські організації міжпарламентського співробітництва	6	10
6	Двостороннє міжпарламентське співробітництво	8	10
7	Правові основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві	6	6
8	Інституційні основи участі Верховної Ради України у міжпарламентському співробітництві	8	10
9	Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентського Союзу	6	10

10	Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ	8	10
11	Участь Верховної Ради України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи	6	10
12	Участь Верховної Ради України у роботі Міжпарламентської Асамблеї СНД	8	10
	Разом	84	110

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання з дисципліни «Міжпарламентське співробітництво» полягають у підготовці презентації за визначеною або обраною студентом за допомогою викладача темою та інших видів робіт, які затверджуються кафедрою. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома особами.

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання можуть виконуватися у формі наукових статей, виступів (доповідей) на наукових конференціях тощо.

За надруковану наукову статтю студент може отримати 10 балів, виступ (доповідь) на науковій конференції – 7 балів, презентацію – 5.

6.1. Правила виконання презентацій

Створення презентацій є однією з форм науково-дослідницької роботи.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. *Головний* необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. *Додатковий* матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовок і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт одної назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Bookman Old Style, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

1. На першому слайді слід вказати назву МОН, назву ВНЗ, кафедру, прізвище, ім'я та по-батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

2. На другому слайді подається зміст презентації.

3. На інших слайдах – наповнення теми.

4. У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальноновживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

5. Слайди повинні бути тезисними. Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картини повинні бути високої якості

і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації. При підготовці презентації може бути використаний звуковий супровід.

6. Презентація повинна бути підготовлена у наданому фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за колірним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

7. Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не ставте на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

8. Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Студент самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що студент має право в обсязі навчальної програми з громадських об'єднань в Україні самостійно обрати тему презентації, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді або виступу, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах з підручників. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторонками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. Важливо прагнути до того, щоб теоретичний зміст роботи пов'язувався з аналізом практично-правових явищ. Студент повинен уміти показати, яке практичне значення має знання принципів, закономірностей і категорій.

Під час створення слайдів не варто користуватися застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані. Отже, вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, використовуючи при цьому сучасну літературу, – такі основні вимоги до підготовки презентації.

6.2. Теми для презентацій

1. Зовнішньополітична функція парламенту: поняття і зміст.
2. Повноваження Верховної Ради України у сфері зовнішньої політики.
3. Правовий статус Комітету Верховної Ради України у закордонних справах.
4. Зовнішньополітична функція керівництва Верховної Ради України.
5. Зовнішньополітична діяльність комітетів Верховної Ради України.
6. Протокольне та організаційне забезпечення візитів в Україну посадових осіб зарубіжних парламентів та парламентських делегацій.
7. Порядок організації та проведення офіційних чи робочих візитів Голови Верховної Ради України за кордон.
8. Порядок організації та проведення офіційних чи робочих візитів глав зарубіжних парламентів в Україну.
9. Правовий статус Національної парламентської групи а Міжпарламентському Союзі.
10. Правовий статус Міжпарламентського Союзу.

11. Органи Міжпарламентського Союзу.
12. Правовий статус Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ).
13. Органи ПАРЄ.
14. Правовий статус Парламентської Асамблеї ОБСЄ.
15. Органи Парламентської Асамблеї ОБСЄ.
16. Правовий статус Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД.
17. Органи Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД.
18. Правовий статус Міжпарламентської Асамблеї Євразійського Економічного Співтовариства.
19. Органи Міжпарламентської Асамблеї Євразійського Економічного Співтовариства.
20. Правовий статус Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співтовариства (ПАЧЕС).
21. Органи Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співтовариства.
22. Правовий статус Північноатлантичної асамблеї.
23. Комітет з питань парламентського співробітництва між Україною та ЄС.
24. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та Аргентини.
25. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та Канади.
26. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та КНР.
27. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та США.
28. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та Туреччини.
29. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та Франції.
30. Двостороннє міжпарламентське співробітництво України та ФРН.

Критерії оцінювання презентацій

При перевірці та оцінці есе звертається увага на наступні критерії:

1. Ступінь досягнення мети.
2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції.
3. Індивідуальність (авторство, неповторність).
4. Аргументованість (переконливість) позиції.
5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.
6. Навички письмової мови.

7. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв'язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль

проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами лекційного матеріалу, а також виконаних ними певних робіт на семінарських заняттях. Семестровий залік не передбачає обов'язкової присутності студентів за умови виконання ними всіх видів робіт, передбачених навчальним планом за семестр.

Семестровий екзамен – форма підсумкового контролю з окремої навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. Екзамени складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. Викладач в обов'язковому порядку повинен ознайомити студентів зі змістом екзаменаційних питань, зразком екзаменаційного білету на початку вивчення навчальної дисципліни.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену (заліку) з навчальної дисципліни, складає 40.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни (практики) та балів, набраних при складанні семестрового екзамену (заліку).

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни (проходженні практики), складає 100.

Питання, які виносяться на складання проміжного та підсумкового контролю

1. Парламент у системі органів зовнішніх зносин.
2. Роль парламенту та його структурних підрозділів у формуванні та здійсненні зовнішньої політики держави.
3. Конституційна та законодавча основа зовнішньополітичної діяльності парламенту.
4. Зовнішньополітична функція парламенту.
5. Компетенція парламенту в зовнішньополітичній сфері.
6. Роль парламенту в процесі гармонізації національного законодавства з міжнародним правом.
7. Роль парламенту в укладенні та виконанні міжнародних договорів.
8. Роль парламенту в імplementації норм міжнародного права у національне законодавство.
9. Надання парламентом згоди на обов'язковість міжнародних договорів держави.
10. Денонсація парламентом міжнародних договорів держави.
11. Взаємодія парламенту з іншими органами державної влади у зовнішньополітичній сфері.
12. Парламентський контроль у зовнішньополітичній сфері.
13. Зовнішньополітична діяльність держави і бюджетні повноваження парламенту.
14. Поняття і класифікація форм міжпарламентського співробітництва.
15. Підтримка законодавчих ініціатив учасників міжпарламентського співробітництва.
16. Обмін законодавчими актами, законопроектами, інформаційно-методичними та аналітичними матеріалами з питань правового, організаційного, інформаційного, фінансового забезпечення законодавчої діяльності як форми міжпарламентського співробітництва.
17. Обмін планами роботи та планами законопроектних робіт. Обмін нормативними актами, що регулюють діяльність парламенту, його структурних підрозділів як форми міжпарламентського співробітництва.
18. Спільні міжпарламентські комісії як форми міжпарламентського співробітництва.
19. Проведення спільних форумів, депутатських слухань, «круглих столів», конференцій, семінарів, нарад, Днів депутата та інших заходів з питань, що становлять взаємний інтерес як форми міжпарламентського співробітництва.
20. Створення спільних робочих груп з розробки спільних законодавчих ініціатив, звернень до органів державної влади з пропозиціями щодо вдосконалення національного законодавства як форма міжпарламентського співробітництва.
21. Візити парламентських делегацій як форма міжпарламентського співробітництва.
22. Взаємодія між комітетами та фракціями парламентів як форма міжпарламентського співробітництва.
23. Міжпарламентський обмін досвідом (щодо формування структури законодавчого органу і його апарату, з питань організації законодавчої діяльності, з питань інформаційно-технічного забезпечення, парламентського контролю, моніторингу регіонального законодавства в рамках міжпарламентського співробітництва, з питань взаємодії з органами місцевого самоврядування тощо).
24. Координація роботи між парламентами при ратифікації та денонсації міжнародних договорів. Інші форми співробітництва.
25. Поняття та система принципів міжпарламентського співробітництва.
26. Міжнародні документи, які визначають принципи міжпарламентського співробітництва.
27. Загальновизнані принципи міжнародного права як вихідні засади міжпарламентського співробітництва.
28. Спеціальні принципи міжпарламентського співробітництва (принципи рівності, координації, партнерства, поєднання індивідуальних і колективних форм взаємодії тощо).
29. Поняття та юридична природа Міжпарламентського Союзу.
30. Членство у Міжпарламентському Союзі.

31. Структура та порядок діяльності Міжпарламентського Союзу. Статут Міжпарламентського Союзу, його основний зміст.
32. Основні органи Міжпарламентського Союзу: Асамблея, Керівна рада, Виконавчий комітет, Секретаріат. Національні парламентські групи.
33. Поняття і види європейських організацій міжпарламентського співробітництва.
34. Установчі документи та порядок діяльності європейських організацій міжпарламентського співробітництва.
35. Парламентська Асамблея Ради Європи: юридична природа, структура, умови членства.
36. Органи і посадові особи Парламентської Асамблеї Ради Європи: Голова, заступники, Бюро, Постійний комітет, політичні групи, постійні комісії.
37. Порядок проведення чергових сесій Парламентської Асамблеї Ради Європи.
38. Парламентська Асамблея ОБСЄ: юридична природа, структура, умови членства.
39. Органи і посадові особи Парламентської Асамблеї ОБСЄ: Постійний комітет глав делегацій Бюро, Розширене Бюро, загальні та спеціальні комітети, Голова Асамблеї, заступники Голови Асамблеї, Скарбничий.
40. Міжпарламентська Асамблея держав – учасниць СНД: юридична природа, структура, умови членства.
41. Органи і посадові особи Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД.
42. Порядок роботи Міжпарламентської Асамблеї держав – учасниць СНД.
43. Міжпарламентська Асамблея Євразійського Економічного Співтовариства.
44. Парламентська Асамблея Чорноморського Економічного Співробітництва (ПАЧЕС).
45. Північноатлантична асамблея.
46. Комітет з питань парламентського співробітництва Україна – ЄС.
47. Поняття і правова природа двостороннього міжпарламентського співробітництва.
48. Нормативна та інституційна основа двостороннього міжпарламентського співробітництва.
49. Принципи, форми і методи двостороннього міжпарламентського співробітництва.
50. Двосторонні міжпарламентські комісії, форуми, асамблеї.
51. Двосторонній обмін парламентськими делегаціями. Клубне міжпарламентське співробітництво.
52. Основні напрямки двостороннього міжпарламентського співробітництва.
53. Верховна Рада України як орган зовнішніх зносин.
54. Міжпарламентське співробітництво як важливий напрямок зовнішньополітичної діяльності Верховної Ради України.
55. Конституція України та Регламент Верховної Ради України про міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України.
56. Законодавча та підзаконна база міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.
57. Основні принципи, форми і методи міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.
58. Роль органів і посадових осіб Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва.
59. Форми і методи діяльності керівництва Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва.
60. Зустрічі й переговори керівництва Верховної Ради України з керівництвом зарубіжних парламентів.
61. Дипломатичний протокол і церемоніал України щодо міжпарламентського співробітництва.
62. Форми і методи діяльності комітетів і тимчасових комісій Верховної Ради України щодо міжпарламентського співробітництва.
63. Форми і методи діяльності депутатських фракцій і груп Верховної Ради України у здійсненні міжпарламентського співробітництва.

64. Правові засади участі України у роботі Міжпарламентського Союзу.
65. Національна парламентська група України у Міжпарламентському Союзі: поняття, структура, порядок формування та форми діяльності.
66. Порядок скликання, порядок підготовки до щорічних та спеціалізованих конференцій Міжпарламентського Союзу.
67. Виконавчий комітет Національної парламентської групи України у Міжпарламентському Союзі, порядок його формування та діяльності.
68. Функції та компетенція Виконавчого комітету Національної парламентської групи України у Міжпарламентському Союзі. Форми діяльності Виконавчого комітету.
69. Парламентська делегація України у Міжпарламентському Союзі, порядок її формування та діяльності.
70. Правові засади участі України у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ.
71. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів ОБСЄ.
72. Постійна національна делегація України у Парламентській Асамблеї ОБСЄ: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція.
73. Форми та методи діяльності Постійної національної делегації України у Парламентській Асамблеї ОБСЄ.
74. Представництво України у загальних та спеціальних комітетах Парламентської асамблеї ОБСЄ.
75. Форми та методи діяльності представників України у загальних та спеціальних комітетах Парламентської асамблеї ОБСЄ.
76. Правові засади участі України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи.
77. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів Ради Європи.
78. Постійна делегація Верховної Ради України у Парламентській Асамблеї Ради Європи: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція.
79. Форми та методи діяльності Постійної делегації Верховної Ради України у Парламентській Асамблеї Ради Європи.
80. Представництво України у комітетах Парламентської асамблеї Ради Європи. Представництво Української сторони у повсякденній роботі експертних груп Ради Європи.
81. Правові засади участі України у роботі Міжпарламентської Асамблеї СНД.
82. Представництво України у Парламентській Асамблеї як одному з головних органів Ради Європи.
83. Парламентська делегація України у Міжпарламентській Асамблеї СНД: склад, структура, порядок формування, функції та компетенція.
84. Форми та методи діяльності парламентської делегації України у Міжпарламентській Асамблеї СНД.
85. Поняття, нормативна та інституційна основа двостороннього міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.
86. Принципи, форми і методи двостороннього міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.
87. Двосторонні міжпарламентські комісії, форуми, асамблеї.
88. Двосторонній обмін парламентськими делегаціями Верховної Ради України та зарубіжних парламентів.
89. Клубне міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України.
90. Основні напрямки двостороннього міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України.

8. Схема нарахування балів

Денна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 30 = 30$:

<p>Формула обчислення</p> $\sum 30 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 6 \text{ (шість)}$	<p>Примітка:</p> <p>$\sum 30$ – сума максимальної кількості балів</p> <p>$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на практичних (семінарських) заняттях.</p> <p>$\sum 2$ кількість практичних (семінарських) занять протягом семестру.</p> <p>6 – коефіцієнт</p>
---	--

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2								
T1	T3	T5	T7	T9	T11					
T2	T4	T6	T8	T10	T12					
$\sum 30$						20	10	60	40	100

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

Заочна форма навчання

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – $\sum 10$:

<p>Формула обчислення</p> $\sum 10 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 2 \text{ (два)}$	<p>Примітка:</p> <p>$\sum 10$ – сума максимальної кількості балів</p> <p>$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на практичних (семінарських) заняттях.</p> <p>$\sum 2$ кількість практичних (семінарських) занять протягом семестру.</p> <p>2 – коефіцієнт</p>
---	--

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Контрольні роботи, передбачені навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2								
T1	T3	T5	T7	T9	T11					
T2	T4	T6	T8	T10	T12					
$\sum 10$						20	30	60	40	100

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь в науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртку тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змін.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Постанова Верховної Ради України про приєднання до Угоди про Міжпарламентську Асамблею СНД // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 16. – С. 110-111.
3. Положение о нормативных правовых актах Межпарламентской Ассамблеи Евразийского Экономического Сообщества от 16.06.2003 № 4-8. URL: <http://www.bankzakonov.com/inter/razdel60/time1/lavz0079.htm>.
4. Регламент Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ от 15.09.1992 г. URL: <http://www.iacis.ru/data/normdoc/regl-ipa.doc>.
5. Регламент Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств. Принят МПА СНГ 15 сентября 1992 г. URL: <http://www.iacis.ru/html/?id=21>
6. Регламент Межпарламентской Ассамблеи Евразийского экономического сообщества от 02.11.2002 г. № 3-7. URL: <http://www.ipaeurasec.org/docsdown/002.zip>.
7. Регламент Межпарламентской Ассамблеи Евразийского экономического сообщества. Утвержден Постановлением МПА ЕврАзЭС от 2 ноября 2002 г. № 3-7 // Официальный сайт МПА ЕврАзЭС. URL: <http://www.evrases.com/d0cs/view/16>
8. Регламент ПАЧЕС от 17.06.1993 г. URL: http://www.pabsec.org/resimler/dosyalar/PABSECRulesofProcedureasof17January2006RUS_SQ_r_KUQLS.doc.
9. Регламент Совета Парламентской Ассамблеи Организации Договора о коллективной безопасности. Утвержден Постановлением Совета ПА ОДКБ от 3.04.2008 г. № 9. URL: <http://www.paodkb.ru/html/?id=21>
10. Соглашение между МПА СНГ и ассамблеей Западно-Европейского Союза Межпарламентской Ассамблеей Европейской обороны и безопасности от 16 апреля 2004 г. URL: <http://www.iacis.ru/html/?id=59>
11. Соглашение о Межпарламентской Ассамблее государств-участников Содружества Независимых Государств. Алма-Ата, 27 марта 1992 г. URL: <http://www.iacis.ru/data/normdoc/sogl-ipa.doc>
12. Соглашение о сотрудничестве между МПА ЕврАзЭС и Азиатской Парламентской Ассамблеей. Утверждено Постановлением Бюро МПА ЕврАзЭС от 25.11.2008 г. № 11 // Официальный сайт МПА ЕврАзЭС. URL: <http://www.ipaeurasec.org/docs/?data=docs612>
13. Соглашение о сотрудничестве между МПА СНГ и Парламентской Ассамблеей Совета Европы. Санкт-Петербург, 9 июня 1997 г. URL: <http://www.iacis.ru/html/?id=59>

Підручники та навчальні посібники:

1. Международные парламентские организации: справочник / Федер. Собр. Рос. Федерации, Гос. Дума. Москва: ГД РФ : Известия, 2003. 255 с.
2. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. О.С. Кучика. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання України, 2007. 749 с.
3. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, З. Кутайні Київ: Центр учбової літератури, 2007. 440 с.
4. Мурзакулова А.Д. Межпарламентские институты СНГ в условиях постсоветской трансформации. Бишкек: Изд-во КРСУ, 2010.
5. Парламентське право України: навч. посіб. / за ред. О.Н. Ярмиша. Харків: Вид-во ХНУВС, 2007. 500 с.
6. Саидов А. Х. Межпарламентские организации мира: справочник. Москва: Международные отношения, 2004. 352 с.
7. Саидов А. Х. Национальные парламенты мира: энциклопедический справочник. Москва:

- Волтерс Клувер, 2005. 720 с.
8. Современный парламент: теория, мировой опыт, российская практика: учебник / под общ. ред. О.Н. Булакова. Москва: Эксмо, 2005. 320 с.
 9. Хабаров С. А. Международные парламентские организации. Москва: Изд. Госуд. Думы, 2003. 256 с.
 10. Циганкова Т. М., Гордеева Т.Ф. Міжнародні організації: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2001. 340 с.

Допоміжна література:

1. Абдыкаримов О. О перспективах развития СНГ и роли Межпарламентской ассамблеи в его правовом обеспечении. *Вестник МПА СНГ*. 2000. № 3 (26).
2. Азис Н. М. Интеграционные процессы и роль парламентаризма как «мягкой» силы. *Научные труды Республиканского института высшей школы*. 2017. № 1 (17). С. 3-10.
3. Балакирева В.И. Межпарламентская Ассамблея СНГ как международный институт политической консолидации: дис... канд. полит. наук: 23.00.02. Санкт-Петербург, 2002. 160 с.
4. Балакирева В.И. Роль Межпарламентской Ассамблеи государств – участников СНГ в разработке правовой основы расширения многостороннего сотрудничества государств на постсоветском пространстве. *Внешняя политика Российской Федерации и международные организации после 26 марта 2000 г.* Москва, 2000. С. 5-19.
5. Баранов Ю.В. Основные направления деятельности Межпарламентской Ассамблеи СНГ по созданию правовых условий человеческого развития. *Социальная сфера: проблема реформирования и интеграции*. Санкт-Петербург, 2000. С. 180-213.
6. Блищенко И.П. Парламент как орган внешних сношений. *Вопросы теории и практики современного международного права. Ученые записки*. Москва: Изд-во ИМО, 1960. Вып. 3. С. 32-45.
7. Бойко Ю.Ю. Конституционно-правовые основы межпарламентского сотрудничества (на примере российского парламента): дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Москва, 2004. 195 с.
8. Варлен М.В. О возрастающей роли парламентской демократии в многополярном мире. *Lex Russica*. 2019. № 7. С. 54-65.
9. Виноградова А.А. Межпарламентские институты: динамика развития. *Обозреватель–Observer*. 2012. № 12. С. 75-92.
10. Виноградова А.А. Межпарламентские институты: критерии и классификация. *Обозреватель–Observer*. 2012. № 6 (269). С. 90–106.
11. Виноградова А.А. Межпарламентские институты: критерии, классификации, сравнительный анализ. *Comparative Politics. Сравнительный анализ концепций и институтов*. 2011. № 4. С. 3-12.
12. Гецадзе М. Організаційно-правова структура парламентських органів європейських міжнародних організацій. *Наукові праці МАУП*. 2012. Вип. 4(35). С.52–57.
13. Денисов С., Кобилев А., Забелин С. Межпарламентское сотрудничество в Черноморском регионе: 25 лет ПАЧЭС. *Современная Европа*. 2018. № 6. С. 112–122.
14. Жук Д. Ю. Парламентская дипломатия в деятельности международных организаций. *Диалог: политика, право, экономика*. 2017. № 3 (6). С. 21-30.
15. Калинина Н.В. Межпарламентское измерение интеграционных процессов на постсоветском пространстве. *Вестник КРСУ*. 2016. Том 16. № 6. С. 150-154.
16. Камучева В.Э. Парламентская дипломатия и основы межпарламентского взаимодействия Федерального Собрания Российской Федерации. *Научный альманах*. 2016. № 4-4(18). С. 62-65.
17. Кіпцар І.А. Міжпарламентське співробітництво України та КНР (1992–2002 рр.). *Сходознавство*. 2008. № 44. С. 38-47.
18. Коваль О. В. Акти «внутрішнього права» в діяльності міжпарламентських організацій. *Форум права*. 2009. № 3. С. 317–321. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09kovdmo.pdf>

19. Коваль О. Співробітництво України з Парламентською асамблеєю Ради Європи. *Віче*. 2009. № 6. URL: <http://www.viche.info/journal/1379/>
20. Коваль О.В. Правові аспекти співробітництва України з Міжпарламентською асамблеєю держав – членів Співдружності Незалежних Держав. *Університетські наукові записки*. 2008. № 4 (28). С. 306-313.
21. Коньков А.Е., Чуков Р.С. Парламентская дипломатия и культура парламентского диалога в современной политике. *Государственное управление. Электронный вестник*. 2019. Вып. 77. С. 124-143.
22. Косачёв К.И. Межпарламентский союз: родит ли гора мышь или вмешательство в невмешательство? *Международная жизнь*. 2016. № 11. С. 1–17.
23. Косачёв К.И. Парламентская дипломатия в многополярном мире. *Диалог: политика, право, экономика*. 2017. № 1(4). С. 26–32.
24. Котляревский С.А. Правовое государство и внешняя политика. Москва: Типогр. Г. Лисснера и Д. Совко, 1909. 428 с.
25. Кротов М. И. Межпарламентское сотрудничество и формирование Экономического Союза в СНГ. *Вестник МПА СНГ*. 1993. № 2. С. 62-64.
26. Кротов М. И. Межпарламентское сотрудничество СНГ: опыт двадцатилетия. *Евразийская интеграция: экономика, право, политика*. 2011. № 10. С. 59-63.
27. Кузьмин Ю. С. Межпарламентская Ассамблея государств – участников Содружества Независимых Государств. *Международные отношения: современность и история*. Санкт-Петербург, 1997. Вып.2. С. 88-95.
28. Курманов З. К. Роль парламентов Сообщества в интеграционных процессах возрастает и совершенствуется. *Евразийская интеграция: экономика, право, политика: Международный научно-аналитический журнал*. 2010. № 7. С. 25-28.
29. Кутейников А. Е. Национальные парламенты и международные организации. *Вестник Межпарламентской Ассамблеи СНГ*. 1999. № 2 (22). С. 120-134.
30. Лебедева М.М. Акторы современной мировой политики: тренды развития. *Вестник МГИМО*. 2013. № 1(28). С. 38-42.
31. Лесюк В. В. Правова природа парламентських органів європейських міжнародних організацій: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Львів, 2011. 226 с.
32. Лихачев В.Н. Парламентская дипломатия. *Международная жизнь*. 2009. № 2–3. С. 27–42.
33. Лінецький С. В., Крижанівський В. П., Крук О. І. Діяльність народного депутата України у Верховній Раді України: посібник для народних депутатів України. Київ: Друкарський дім Олега Федорова, 2019. 104 с.
34. Лукашук И. И. Внешняя политика: президент и парламент. *Государство и право*. 1996. № 7. С. 5–12.
35. Любимов А. П. Межпарламентское сотрудничество как форма представления российских интересов. *Представительная власть XXI век: законодательство, комментарии, проблемы*. 2004. № 3 (57). С.11-12.
36. Марышев А. Н. Об истории создания и особенностях деятельности Межпарламентской Ассамблеи ЕврАзЭС. *Евразийская интеграция: экономика, право, политика: международный научно-аналитический журнал*. 2010. № 7. С. 50-56.
37. Матубраимов А. М. О взаимодействии Межпарламентской Ассамблеи и Межпарламентского Комитета Республики Беларусь, Республики Казахстан, Кыргызской Республики и Российской Федерации. *Вестник МПА СНГ*. 1997. № 1 (15).
38. Межпарламентская Ассамблея государств-участников СНГ (к 15-летию со дня образования) / под ред. М. И. Кротова. Санкт-Петербург: Секретариат Совета МПА СНГ, 2007. 60 с.
39. Межпарламентская дипломатия. *Международное сотрудничество*. 2012. № 58 (472). С. 9.
40. Меринов С. Парламентская дипломатия набирает очки. *Российская газета*. Федерал.

- вып. 2009. № 4845. 10 февраля. URL: <http://www.rg.ru/2009/02/10/lihachev.html>
41. Міжпарламентські контакти Верховної Ради. URL: <https://rada.oporaua.org/novyny/novini/21658-mizhparlamentski-kontakty-verkhovnoi-rady>.
 42. Муллагалеева Р. Р. Межпарламентское сотрудничество: теоретико-правовые основы. URL: <http://www.science-education.ru/pdf/2013/4/71.pdf>
 43. Мурзакулова А. Д. Межпарламентские институты в современных международных отношениях. *Вестник УПСУ*. 2011. Т.2. № 2. С. 35-38.
 44. Мурзакулова А. Д. Межпарламентское сотрудничество на пространстве СНГ. Основные этапы институционального строительства. *Вестник кыргызско-российского славянского университета*. 2010. Том 10. № 1. С. 44-47.
 45. Мурзакулова А. Д. Развитие институтов межпарламентского сотрудничества СНГ в условиях постсоветской трансформации: дис... канд. полит. наук. Бишкек, 2010. 185 с.
 46. Мурзакулова А. Д. Межпарламентские институты в процессе интеграции СНГ. *ЕЭИ*. 2012. № 2 (15). С. 62-67.
 47. Палагусинець О. В. Розвиток парламентаризму у практиці міжнародних організацій: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2010. 16 с.
 48. Палагусинець О. В. Розвиток парламентаризму у практиці міжнародних організацій: дис... канд. юрид. наук: 12.00.11. Київ, 2010. 215 с.
 49. Пацкан В. Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України та його роль у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 6. С. 144-151.
 50. Песков В. Ю. Межпарламентское сотрудничество как форма представления национальных интересов: дис...канд. полит. наук: 23.00.04. Пятигорск, 2013. 145 с.
 51. Плющ И. С. Верховная Рада Украины на пути парламентской интеграции со странами СНГ. *Вестник МПА СНГ*. 2001. № 4 (31). С. 279-285.
 52. Саидов А.Х. Межпарламентские организации и международное право (парламентское измерение международных отношений). *Международное право и международные организации*. 2011. № 1. С. 28-42.
 53. Саидов А.Х. Парламентское измерение международных отношений. *Международное публичное и частное право*. 2005. № 1. С. 40-46.
 54. Саидов А.Х. Формирование международного парламентского права. *Московский журнал международного права*. 2006. №3 (63). С. 17-41.
 55. Сатвалдиев Н. А. Парламентское измерение Евразийского союза. *Вестник Кыргызско-Российского славянского университета*. 2013. Т. 13. № 1. С. 176-180.
 56. Серьогін В.О. Міжпарламентське співробітництво: поняття, ознаки, принципи. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С. 46-50.
 57. Словська І. Є. Зовнішньополітична діяльність Верховної Ради України. *Міжнар. читання, присв. пам'яті проф. Імператор. Новорос. ун-ту П. Є. Казанського*: матер. Міжнар. конф. (м. Одеса, 22-23 жовтня 2010 р.). Одеса: Фенікс, 2010. С. 146-149.
 58. Трутенко А. О. Роль Верховної Ради України у формуванні та реалізації зовнішньої політики держави. *Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету*. 2012. Вип. 9. С. 18-22.
 59. Хабаров С.А. Европейские парламентские организации (правовые аспекты). *Государство и право*. 1997. № 1. С. 92-99.
 60. Хабаров С.А. Международные межпарламентские организации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11. Москва, 1997. 25 с.
 61. Хабаров С.А. Международные парламентские организации: правовые аспекты. Москва, 1995. 251 с.
 62. Хайруллоев С. Х. Парламент Республики Таджикистан в интеграционных процессах Содружества: участие в деятельности МПА СНГ. *Вестник МПА СНГ*. 2001. № 4 (31). С. 274-279.

63. Хачатрян А. А. О роли межпарламентского сотрудничества государств СНГ. *Вестник МПА СНГ*. 2000. № 3 (26). С. 13-15.
64. Хоссейниан Х. Н. Значение парламентской дипломатии и взаимодействия межпарламентских группировок для развития интеграции в Азии. *Евразийская интеграция: экономика, право, политика*: Международный научно-аналитический журнал. 2009. № 6. С. 27-28.
65. Шварцева М. Загальна характеристика правових актів Парламентської асамблеї Ради Європи. *Jurnalul juridic national: teorie si practica (Національний юридичний журнал: теорія і практика)*. 2015. Iunie. P. 115-118.
66. Шварцева М.І. Місце та значення Парламентської Асамблеї в системі органів Ради Європи. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 27. С. 588-598.
67. Шварцева М.І. Особливості міжнародно-правового регулювання відносин України та Парламентської Асамблеї Ради Європи. *Юридична осінь 2012 року* : зб. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (13 листоп. 2012 р.). Харків: Нац. ун-т «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2012. С. 118-119. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3389/1/Shvartseva_118.pdf.
68. Шварцева М. І. Парламентська (Консультативна) Асамблея Ради Європи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Харків, 2016. 20 с.
69. Швецов В. Л. Межпарламентский союз. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Междунар. отношения, 1969. 240 с.
70. Шибаева, Е. А. Межпарламентский союз. Москва: Госюриздат, 1957. 48 с.
71. Шинкарецька Г.Г. Межпарламентская Ассамблея Содружества Независимых Государств на фоне межпарламентских организаций других интеграционных объединений. *Государство и право*. 1997. № 4. С. 80-90.
72. National parliaments, international potential. *UN Chronicle*. 2000. Vol. 37. № 3. P. 25.

10. Посилання на інформаційні ресурси і Інтернеті

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-сайт Арабського міжпарламентського союзу. URL: <http://www.arab-ipu.org/>
3. Офіційний веб-сайт Африканського парламентського союзу. URL: <http://www.uafparl.org/>
4. Офіційний веб-сайт Балтійської асамблеї. URL: <http://www.baltasam.org/>
5. Офіційний веб-сайт Європейського парламенту. URL: <http://www.europarl.eu/>
6. Офіційний веб-сайт Латиноамериканського парламенту. URL: <http://www.parlatino.org/>
7. Офіційний веб-сайт Міжпарламентського Союзу. URL: <http://www.ipu.org/>
8. Офіційний веб-сайт Міжпарламентської Асамблеї держав-учасниць СНД. URL: <http://iacis.ru/>
9. Офіційний веб-сайт Міжпарламентської асамблеї ЄврАзЕС. URL: <http://www.mpa.eurasec.ru/>
10. Офіційний веб-сайт Парламентської асамблеї НАТО. URL: <http://www.nato-pa.int/>
11. Офіційний веб-сайт Парламентської Асамблеї ОБСЄ. URL: <http://www.oscepa.org/>
12. Офіційний веб-сайт Парламентської Асамблеї Ради Європи. URL: <http://assembly.coe.int/>
13. Офіційний веб-сайт Парламентської асамблеї Чорноморського економічного співробітництва. URL: <http://www.pabsec.org/>
14. Офіційний веб-сайт Парламентської асоціації Співдружності. URL: <http://www.comparlhq.org.uk/>
15. Офіційний веб-сайт Центральноамериканського парламенту. URL: <http://www.parlacen.org.gt/>

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	3
2. Програма навчальної дисципліни.....	5
3. Структура навчальної дисципліни.....	9
4. Теми семінарських занять.....	10
5. Завдання для самостійної роботи.....	10
6. Індивідуальні завдання.....	11
7. Методи контролю.....	13
8. Схема нарахування балів.....	18
9. Рекомендована література.....	20
10. Посилання на інформаційні ресурси і Інтернеті.....	24